

Sociální výdaje v EU

Evropská asociace EUROFOUND zveřejnila začátkem roku 2023 novou studii, která je zaměřena na „sociální služby v Evropě: přizpůsobení se nové realitě“. Studie je rozdělena do tří základních částí: Role sociálních služeb v časech měnících se rizik, sociální služby během pandemie covidu-19 – výzvy a změny a sociální výdaje v EU. Jak to tedy vypadá s „evropskými sociálními výdaji“?

■ **Text: Ing. Jiří**

Horecký, Ph.D., MSc., MBA,

prezident APSS ČR;

doc. Ing. Ladislav Průša, CSc.,

proděkan pro vědu a tvůrčí činnost,

Fakulta veřejných politik

Slezské univerzity v Opavě

Celkově **výdaje na sociální ochranu** se týkají všech výdajů na politiky a činnosti související se sociální ochranou, to znamená, že „zahrnují všechny intervence z veřejných nebo soukromých zdrojů“, jejichž cílem je ulevit domácnostem a jednotlivcům od břemene definovaného souboru rizik nebo problémů, které mohou způsobit zejména sociální vyloučení.

V EU celkové výdaje na sociální ochranu v průběhu let neustále rostly.

V roce 2009 činily tyto výdaje v EU27 něco málo přes 3 biliony eur a v roce 2020 dosáhly výše 4 bilionů eur. Celkové výdaje na sociální péči na obyvatele vzrostly z 6 927 eur v roce 2009 na 9 537 eur v roce 2020.

V letech 2009–2019 se podíl celkových výdajů na sociální ochranu pohyboval mezi 28 % a 29 % HDP, přičemž v roce 2020 vzrostl na 31,8 %.

Celkové výdaje na dávky sociální ochrany lze rozdělit podle účelu, např. nemocenské a sociální dávky, zdravotní péče, dávky pro zdravotně postižené, podpora ve stáří, pozůstalých, rodiny a dětí, nezaměstnaných, příspěvek na bydlení a dávky, díky nimž lze předejít sociálnímu vyloučení.

V EU27 představují výdaje vládních institucí na sociální oblast, vzdělávání a zdravotnictví nejvyšší podíl na výdajích v EU, který dosahuje více než 20 %, 34,9 % HDP v roce 2020 a 33,4 % v roce 2021. Z těchto tří oblastí došlo k **největšímu nárůstu výdajů na sociální ochranu**, kde výdaje vládních institucí vzrostly o 3,6 procentního bodu z 18,3 % HDP v roce 2004 na 21,9 % v roce 2020.

Ačkoli tato forma veřejných výdajů kolísá jako procentní podíl na HDP, průměr EU se v tomto roce v absolutních číslech meziročně zřetelně zvyšuje. Jeho průměrné roční tempo růstu se však zpomalilo v období, kdy členské státy prováděly úsporná opatření (2011 až 2018).

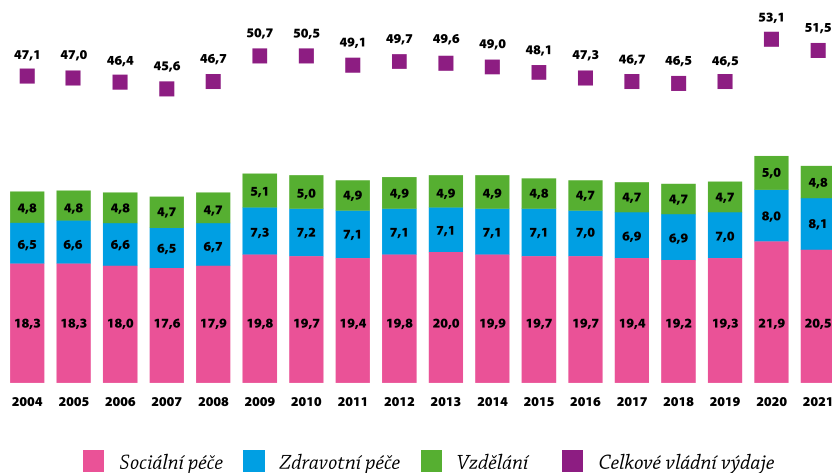
Výdaje na sociální ochranu se mezi jednotlivými členskými státy značně liší, a to v důsledku rozdílů ve výši řízení sociálních rizik a rozdílů v sociální péči, které odrážejí sociálně-ekonomické a sociální rozdíly v jednotlivých zemích či politické charakteristiky. V roce 2019 měla např. Francie nejvyšší výdaje na sociální ochranu ze zemí OECD (OECD, 2022), a v roce 2020 měla Francie nejvyšší sociální výdaje na ochranu jako procento HDP v EU (27,3 %).

» Sociální vyloučení

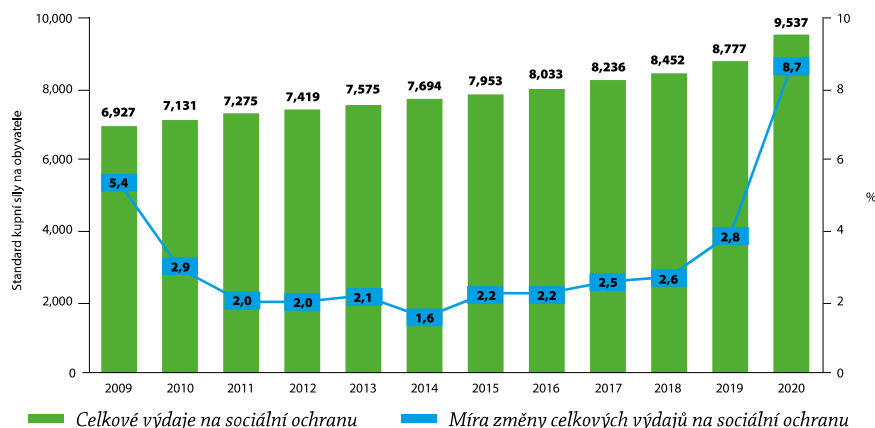
Průměrné výdaje EU na prevenci sociálního vyloučení vzrostly minimálně, i když poměrně stabilně, v období před covidem-19, ale ne tak, jak by se dalo očeká-

vat v letech po hospodářské krizi. Dokonce i po globální hospodářské krizi se pomalu zvyšoval trend s menším, jednorázovým vrcholem v roce 2018. Pokud jde o tuto funkci, pak např. nizozemský systém sociálního zabezpečení učinil nejvyšší investice od roku 2004, které v roce 2020 dosáhly 2,8 % HDP, což je nad průměrem EU, který činí 1 %. To je způsobeno realizací programů pomoci zaměřených na poskytování podpory osobám, které nejsou schopny pracovat, a poskytováním služeb podpory při vstupu na trh práce (Gerven, 2020).

Sociální výdaje – jinými slovy vládní výdaje na sociální ochranu, vzdělávání a na zdravotnictví – představují nejvyšší podíl na celkových výdajích v EU. V roce 2020 dosáhly 34,9 % HDP, z čehož 21,9 % připadá na sociální oblast a ochranu, 8 % na zdravotní péči a 5 % na vzdělávání. Odhad pro rok 2021 je nižší, ale stále představuje 33,4 % HDP. Jedná se o nejvyšší hodnoty od rozšíření EU v roce 2004.

Graf č. 1: Podíl vládních výdajů vyčleněných na sociální a zdravotní péči a vzdělávání na HDP EU27, 2004–2021 (v %). Zdroj: Eurostat

Graf č. 2: Vývoj výše celkových výdajů na sociální ochranu na obyvatele v průběhu let 2009–2020 (EU27). Zdroj: Eurostat